

JESENSKA OPAZOVANJA V NARAVI

V bližini doma

VELIKI PAJESEN (*Ailanthus altissima*)

Saj poznate do 25 m visoko drevo z ogromnimi, do skoraj meter dolgimi lihopernatimi listi, ki po mečkani neprijetno dišijo, najdemo pa ga praktično povsod? Ženska drevesa imajo dolga socvetja z rdečkastorjavimi plodovi, zaradi česar je rastlina priljubljen okras na vrtovih. Izvira iz vzhodne Azije. Že v 19. stoletju viri navajajo njegovo pojavljanje v naravnem okolju. Na Krasu so z njim pogozdovali. Ob sto tisočih dobro kaljivih semenih, ki jih vsako leto tvori posamezno drevo, se dobro obnavlja iz korenin in panjev. Zaradi agresivne rasti in močno razraščanih korenin se hitro širi in marsikje močno ogroža naravno vegetacijo ter dviguje cestišča. Pelod je alergen, drevesni sok po nekaterih virih povzroča srčne težave, zato previdno pri odstranjevanju!

besedilo: **Metka Škornik**, foto: **Tomi Trilar**

KAVKA (*Coloeus monedula*)

Pri nas pogosto sinjeoko črno ptico s sivim nadhom na zatilju tako kot vse vrste v družini vranov odlikuje družabnost. Kavke skupaj gnezdijo, prenočujejo in se prehranjujejo. V hladnem delu leta jih bomo opazili celo v mešanih jatah s sivimi (*Corvus cornix*) ali celo poljskimi vranami (*C. frugilegus*). Pridružijo pa se jim tudi osebk iz populacije severnih in vzhodnih gnezdišč. Pozno jeseni in pozimi jo lahko opazujemo tako v mestih kot v kulturni krajini, ko se hrani s semeni, žiti in odpadki, ali pa ko v jatah glasno leti na prenočišča.

besedilo: **Petra Vrh Vrezec**,
foto: **Darinka Mladenovič**

Za terenske

MUŠJA LISTNICA (*Phylloscopus inornatus*)

Mušja listnica je ena prvih azijskih listnic, ki je bila v Sloveniji ugotovljena prvič, in sicer oktobra leta 1991 na Vrhniki. O tej vrsti je pri nas znanih več kot deset podatkov, vendar so bili vsi ti osebk ujeti v mrežo in obročkani. V jesenskem času so se pri nas do sedaj pojavljale v drugi polovici septembra ali oktobra. Ptica prileti iz daljne Sibirije oz. Azije, kjer gnezdí. Ta mala listnica je zelo podobna obeima našima kraljičkoma, a s to razliko, da ima mušja listnica izrazito rumeno nadočesno progo, ki sega daleč nazaj v zatilje. Ravno tako sta izraziti dve svetli progí na perutih, pri čemer imata kraljička samo eno. Verjetno bi vrsto našli tam, kjer so tudi druge listnice, to je v grmovju, vrbovju ali trstičevju, kar je glede na vse večje število opazovalcev tudi pričakovati.

besedilo: **Dare Šere**, foto: **Tore Berg**

Na terenu

OSATNIK (*Vanessa cardui*)

Ne samo med pticami, tudi med metulji najdemo vrste, ki se redno selijo med Afriko in Evropo. Eden takšnih je tudi pisanček osatnik, ki je zagotovo najbolj poznan selivec med dnevnimi metulji pri nas. Zaradi velikih razdalj, ki jih ti metulji premagujejo med svojimi selitvenimi potmi, jih lahko opazujemo v vseh tipih odprtih življenjskih okolij, tako na travnikih, vrtovih, parkih, robovih cest ipd., da je le na voljo dovolj cvetočih rastlin, bogatih z nektarjem. Osatniki so lahko v določenih letih zelo pogosti, kar je odvisno predvsem od poteka selitev, takrat jih lahko srečamo praktično povsod. Takšno je tudi letošnje leto, ko bomo lahko osatnike opazovali tudi v toplejših jesenskih dneh vse do konca novembra.

besedilo in foto: **Barbara Zakšek**

KORMORAN (*Phalacrocorax carbo*)

Po krajšem poletnem premoru, ko je pri nas moč videti le peščico kormoranov, se naša največja črna vodna ptica k nam v večjem številu vrne že konec poletja. Z nižanjem temperatur se število te ribojede vrste dviguje vse do oktobra in novembra, ko lahko na vodnih površinah našteto tudi več sto osebkov. Z malo sreče lahko kakšno jato na poti proti Sredozemlju opazimo tudi nad naselji in gozdovi ali celo visoko v hribih, npr. nad vrhom Snežnika. Tako jeseni kot pozimi se ptica vrača na tradicionalna prenočišča, ki so navadno na visokih drevesih na rečnih brežinah ali otočkih. In čeprav gre za črno ptico, jeseni prevladujejo spolno nezreli osebki, ki so po trebuhu in prsih svetlosivih do belih barv.

besedilo: **Dejan Bordjan**, foto: **Matej Vranič**

sladokusce

BOBER (*Castor fiber*)

Če želite opazovati bobra, bo treba do reke Krke, Kolpe, Sotle, Drave ali Mure, kamor se je razširil po naselitvi na Hrvaškem konec prejšnjega stoletja. Kolonizacija se nadaljuje. Letos je bil zabeležen že na Ljubljanskem barju. Sledi njegove aktivnosti ni težko najti, še zlasti jeseni, ko se obrežna vegetacija razgali, bober pa se začne hraniti z lubjem. Najbolj opazna so podrtja drevesa z značilnimi ogrizi v obliki peščene ure in obeljene veje. Največ sledi je v bližini bobrišč, mojstrsko zgrajenih struktur, znosenih iz vej in zemlje. Z malo potrpežljivosti ga boste v večernem mraku lahko celo uzrli. Bober postaja s svojo izjemno aktivnostjo ključni dejavnik obnovi osiromašenih rečnih ekosistemov, a žal je njegova dejavnost v urbani in kmetijski krajini slabo sprejeta.

besedilo in foto: **Andrej Hudoklin**

